

“ÇAĞDAŞ YAKLAŞIMLA İSLAM HUKUKU” ADLI ÇEVİRİDEKİ HATALAR ÜZERİNE

Davut İLTAŞ

Yrd. Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
diltas@erciyes.edu.tr

Özet

Mustafa Ahmed ez-Zerkâ'nın İslam Hukuku alanında yazdığı en önemli eserlerden biri, yeni bir üslup ile kaleme aldığı *el-Medhalü'l-fıkhıyyü'l-âmm: el-Fıkhü'l-İslâmî fî sevbihî'l-cedîd* isimli eseridir. Eser, 1993 yılında Prof. Dr. Servet Armağan tarafından *Çağdaş Yaklaşımla İslam Hukuku* adıyla Türkçeye çevrilmiştir. Fakat eserin bu çevirisinde müellifin kastettiği anlamı ihlal edecek dereceye varan hatalar mevcuttur. Bu hataların önemli bir kısmı yanlış anlamadan, konuya aşına olmamaktan, Arap diline vukûfiyetin eksikliğinden ve bazıları da dikkatsizlikten kaynaklanmıştır. Bu yazıda amacımız, mütercimmin yaptığı bütün hataları göstermek değil, çeviriyi okurken gözümüze takılan bazı hatalara işaret etmektir. Bu hatalar göz önüne alındığında, alanında değerli olan bu eserin Türk okurları için yeniden, dikkatli bir şekilde çevrilmesi gerektiğine inanıyoruz.

Anahtar kelimeler: Mustafa Ahmed ez-Zarkâ, el-Medhal, Servet ARMAĞAN, Çağdaş Yaklaşımla İslam Hukuku, Çeviri hataları.

ON TRANSLATION MISTAKES OF “ISLAMIC LAW WITH CONTEMPORARY APPROACH”

Abstract

One of the important works of Mustafa Ahmad al-Zarqâ in the field of Islamic Law, composed in a new style is: المدخل الفقهي العام : الفقه الإسلامي في ثوبه الجديد This work was translated in to Turkish in 1993 by Prof. Dr. Servet ARMAĞAN under the title “Islamic Law with Contemporary Approach”. However in this translation there are mistakes to a degree that undermine the original meaning intended by the author. Most of these mistakes stem from unfamiliarity with the topic, lack of comprehension of the Arabic language or simply from carelessness. In this study our aim is not to show all mistakes made by the translator but to draw attention to some of them which we noticed while reading the translated text. Taking these mistakes into consideration we believe that this valuable work in its field should be re-translated.

Keywords: Mustafâ Ahmad al-Zarqâ, al-madhhal al-fıkh al-âm, Servet ARMAĞAN, Islamic Law with Contemporary Approach, translation mistakes.

حول الأخطاء التي وردت في ترجمة كتاب "المدخل الفقهي العام : الفقه الإسلامي في ثوبه الجديد" إلى اللغة التركية

الملخص

كان من أهم المؤلفات للشيخ مصطفى أحمد الزرقاء في مجال الفقه الإسلامي كتاب "المدخل الفقهي العام : الفقه الإسلامي في ثوبه الجديد" الذي تم تأليفه بأسلوب جديد . وقد قام بترجمته إلى اللغة التركية الأستاذ الدكتور ثروت أرمغان عام ١٩٩٣ . ولكن المترجم قد وقع في أخطاء كثيرة في ترجمته قد تؤدي إلى إخلال المعنى الذي قصده المؤلف . وهذه الأخطاء معظمها قد انبعثت عن سوء الفهم وبعضها عن عدم الإلتباه . وليس هدفنا في هذه العجالة أن نشير إلى الأخطاء كلها بل إلى بعضها التي اطلعنا في أثناء قراءة هذه الترجمة . وهذه الأخطاء التي قدمنا بعضها في هذه المقالة توجب إعادة ترجمة هذا الكتاب القيم بعناية ودقة تليق به .

الكلمات المفتاحية: مصطفى أحمد الزرقاء , المدخل الفقهي العام : الفقه الإسلامي في ثوبه الجديد , ثروت أرمغان , أخطاء الترجمة .

Giriş

Bu yazıda, Mustafa Ahmed ez-Zerkâ'nın (1907-1999) *el-Medhalü'l-Fıkhıyyü'l-Âmm: el-Fıkhü'l-İslâmî fî Sevbihî'l-Cedîd* (Fıkha/İslam Hukukuna Genel Giriş: Yeni Elbisesi İçinde İslam Hukuku) isimli eserinin Sayın Prof. Dr. Servet Armağan tarafından *Çağdaş Yaklaşım ile İslam Hukuku* (Timaş Yayınları, İstanbul 1993) adı altında yapılan çevirisindeki bazı hatalara dikkat çekmek istiyoruz.

Çevirideki hatalara geçmeden önce okuyucuyu bilgilendirmek amacıyla eser hakkında kısa bir bilgi vermek* ve çeviri ile ilgili bir iki noktaya temas etmekte yerinde olur.

a) *el-Medhal* üzerine

Bu eser, müellifin mukaddimedeki dipnotta kaydettiğine göre *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye* Suriye'de yürürlükte iken 1945 yılında ve yeni Suriye Medenî Kanunundan önce yazılmış ve basılmış bir eserdir. Yeni Suriye

* Müellifin hayatı ve eserleri hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Saffet Köse, "Mustafa Ahmed Ez-Zerkâ (1907-1999) Hayatı-Eserleri-İslam Hukuku İle İlgili Bazı Görüşleri-Fetvalarından Örnekler", *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 6, 2006, s. 585-616.

Medenî Kanunu ise 1949 yılında yapılan devrimin ardından batı hukukundan iktibas edilmiştir (I, 11; yeni baskı s. 27).

Müellif aslında bu eseri, öğretim üyesi olarak uzun yıllar görev yaptığı Şam Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencileri için bir ders kitabı, mahkemelerde de hâkimler için yardımcı bir kaynak olmak üzere yazmıştır. Eser yazıldığında Mecelle yürürlükte olduğu için yer yer diğer mezheplerin görüşlerinden istifade edilmekle birlikte Hanefî mezhebi esas alınmıştır (I, 13, yeni baskı s. 28, 29). Müellif, bu esere eklediği *el-Medhal ilâ nazariyyeti'l-iltizâmfi'l-fikhî'l-İslâmî* isimli üçüncü cildi ile Kral Faysal İslâmî Araştırmalar Ödülü'nü almıştır.

Eser, sonraki baskılarında müellif tarafından sürekli gözden geçirilerek defalarca basılmıştır. Son olarak müellifin vefatından birkaç yıl önce tertibinde ve başlıklarında bazı değişiklikler yapılarak ve bazı önemli eklemeler yapılmak suretiyle yeniden gözden geçirilmiş ve 1998 yılında basılmıştır. Bu yüzden eski baskıları ile yeni baskının fıkra numaraları birbirini tutmamaktadır.

Adından da anlaşılacağı üzere eser, İslam Hukukunu yeni bir sistemle sunmakta olup esas itibarıyla üç kısımdan oluşmaktadır:

Birincisi, İslam Hukuk Tarihi ile ilgili olup bu kısımda fikhın tanımı, kaynakları ve günümüze kadar geçirdiği devirler incelenmiştir.

İkincisi, fikhî hükümlerin bünyesindeki temel teoriler ile ilgili olup mülkiyet, akit, müeyyide, ehliyet ve örf olmak üzere beş temel teori incelenmiştir. Bu kısımda ayrıca İslam hukukundaki küllî kaidelerin açıklamasına da yer verilmiştir.

Üçüncüsü, borçlar teorisi ile ilgili olup hak, borç, mallar ve şahıslar konuları incelenmiştir.

b) Çeviri üzerine

Herkesin her dili öğrenmesi mümkün olmadığı için çeviri kaçınılmaz bir vakıa olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yüzden çevirinin gerekli olup olmadığı tartışmasını bir kenara bırakarak iyi bir çevirinin imkânları konusunda durmak daha yararlı ve yerinde olur. Çünkü artık yaşadığımız dünyada çeviri bir zorunluluk haline gelmiştir.

Kabul etmek gerekir ki, çeviri zor bir iştir, özellikle de çevirisinde dilin yanı sıra alan bilgisine ihtiyaç duyulan eserlerin çevirisi daha da zordur. Her iki dile vukufiyetin yanı sıra büyük bir çabayı ve dakik bir okumayı gerektirir. Bununla birlikte imkânsız bir iş de değildir. Çünkü okunup anlaşılacak üzere yazılan her eserin çevirisi mümkündür. Orijinal dile ait bazı özellikler ve nükteler kaybolursa da anlam, titiz bir çalışma sonucunda diğer bir dile aktarılabilir. Yeter ki, çeviride birtakım ticarî veya başka kaygılar gözetilmesin.

Zorluğunun yanı sıra çeviri, aynı zamanda sorumluluk gerektiren bir iştir. Bu sorumluluk bir yönüyle yazara karşıdır. Çünkü hatalı bir çeviri ile yazarın kastı olmayan bir anlam ve bilgi aktarılmaktadır. İkincisi topluma karşı sorumluluk gerektiren bir iştir. Çünkü telif eserler kadar çeviri eserler de içerdiği bilgi ve fikirler sayesinde bireysel ve toplumsal hayatımıza yön vermektedir. Burada Hilmi Ziya Ülken'in "*Uyanış Devirlerinde Tercümenin Rolü*" isimli eseri hatırlatmakta fayda vardır.

Çeviri, sorumluluk gerektiren zor bir iş olmasına rağmen yaygın bir şekilde yapılan, denetime ve yaptırıma tabi olmayan bir iştir. Çünkü çeviri önünde herhangi bir hukukî engel mevcut değildir. Ancak bu durum, isteyene istediği eseri, istediği gibi çevirme hakkı vermemelidir. Makale ve kitap düzeyindeki bilimsel çalışmalar, -eleştirilecek oldukça fazla istisnaları bulunmakla beraber- jüri ve hakem kontrolünden geçtiği için belli seviyede bir denetime sahip olduğu söylenebilir. Çevirilerde ise bu tür bir denetim de söz konusu değildir. Bunda çevirilerin, bilimsel faaliyet olarak görülmemesinin bir nebze de olsa katkısının bulunduğunu kabul etmek gerekir. Ancak şu bir gerçek ki, bazı eserlerin çevirisi, o alanda yazılmış birçok telif çalışmadan daha önemli ve gerekli bir iştir.

Çevirilerin denetimi ve hatalı çevirilerin önlenmesi konusunda biri sorumluluk sahibi yetkin kişilere düşen, diğeri yayınevlerine düşen iki yol gözükmektedir. Birincisi, bizim burada yapmaya çalıştığımız gibi yapılan çevirilerin eleştiri süzgecinden geçirilmesidir. Çünkü ister makale düzeyinde ister kitap düzeyinde olsun yazım türü içinde tenkit diye isimlendirilen bir tür bulunmaktadır. Üzerinden 20 yıl geçmesine rağmen bu yazıda konu edindiğimiz çeviri üzerine ciddi bir satır eleştirinin yazılmamış olması, acaba ne ile izah edilebilir! İkincisi ise ticari kaygılar bir tarafa bırakılarak yayınevleri tarafından çeviri editörlüğü uygulamasının benimsenmesi ve yaygınlaştırılmasıdır. Maalesef, ülkemizde birçok alanda olduğu gibi dinî eserlerin çevirisi noktasında da her iki yol farklı nedenler yüzünden işletilmektedir.

Burada mütercimlerin unutmaması gereken bir noktayı da hatırlatmakta fayda görüyoruz. Bu da şudur: Bir dile çevrilen hatalı eserin, ikinci bir çeviri şansı hemen hemen hiç yok gibidir. Ehliyetsiz kişiler tarafından çevrilmesi sebebiyle birçok eser, yeniden çevrilme şansı bulamamaktadır. Bu yüzden mütercimlerin, çevirdikleri eser konusunda yetkin ve titiz olmaları, sorumluluklarının bir gereğidir.

c) el-Medhal'in çevirisi üzerine

Eserin çevirisi ile ilk defa 1994 yılında yüksek lisans öğrenimim sırasında tanışmıştım. Hatta dersin birinde eserin bazı bölümlerinden sorumlu tutulmuştu. O zamanlar anlamadığım bazı yerleri işaretlemiştim. Eserin orijinali elimde olmadığı için karşılaştırma fırsatı da bulamamıştım. Daha sonra eserin orijinal metnine ulaştıktan sonra anlamadığım bazı yerleri

karşılaştığımda bu yerlerin hatalı çevrildiğini gördüm. İslam Hukuku alanında öğretim üyesi olduktan sonra yüksek lisans derslerinde bu eserin çevirisinin bazı bölümlerini ben de öğrencilerime okuttum. Öğrencilerin çeviriyi anlamaktan şikâyet etmeleri üzerine mülkiyet ve akit teorisine ait konuların bir kısmını çeviri ile birlikte gözden geçirme fırsatı buldum ve bu kısımların önemli bir bölümünü öğrenciler için yeniden çevirdim.

Öncelikle eserin çevrildiği yıllarda İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi İslam Hukuku Anabilim Dalı Başkanı ve aynı zamanda Urfa Harran Üniversitesi Rektörü olan Sayın Servet Armağan'ı uzun bir uğraşı ve emek vererek bu kıymetli eseri Türk okuyucusu ile buluşturduğu için gönülden kutlamak gerekir. Sayın Armağan, çeviri için yazdığı önsözde, çevirinin düzgün olması konusunda elinden geleni yaptığını, hatta anlaşılması zor olan ve içinden çıkamadığı yerlerde bir bilene sorduğunu belirtmekte ve mütevazı bir şekilde tenkit ve tavsiyelere açık olduğunu ifade etmektedir. Bizim bu yazımızın da tenkit ve tavsiye kabilinden olduğunu belirtmek isteriz.

Aşağıda örnekleriyle birlikte gösterileceği üzere mütercimim çevirideki hatalarının birbiriyle irtibatlı birkaç belirgin nedeninden söz edilebilir.

Çeviri hatalarının bir kısmının, fıkıh usulüne yeterince aşına olmamaktan kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Mesela fıkıh usulünde vaz'î hükümler kapsamında incelenen sebep, illet ve mâni'in tanımları hatalı çevrilmiştir. Yine fıkıhın tanımı ve icmânın senedi hakkındaki metinlerin hatalı çevrilmesinin nedeni de budur. Hataların bir kısmı, meselelere yeterince nüfuz edememekten; bir kısmı muhtemelen acelecilikten olsa gerek, bazı kelimelerin yanlış okunmasından; önemli bir kısmı, cümlenin öğelerinin doğru bir şekilde tespit edilememiş olmasından; bir kısmı ise Arapça dilbilgisi yönünden yapılan hatalardan kaynaklanmıştır. Kimi yerlerde ise çeviri hatası olmamakla birlikte cümlelerdeki anlatım bozukluğu sebebiyle çeviri, okuyanı bir hayli yormaktadır.

Amacımız, çevirideki bütün hataları göstermek değildir. Çünkü bu, çeviri ile metnin baştan sona karşılaştırılmasını gerektirir ve uzun zaman alacak bir iştir. Çevirideki bütün hatalar da burada sunduklarımızdan ibaret değildir. Tüm hataların gösterilmesi böyle bir yazının sınırlarını aşacak niteliktedir. Amacımız, eserin sadece birinci cildinin bazı bölümlerinde zaman zaman okurken gözümüze takılmış olan doğru anlamın ihlal edildiği hatalı yerlere dikkat çekmektir. Bunun dışında mesela “İnsan, içinde uzak ülkelerden duyulan ve görülen küçük bir sandık gibi bir cihazın düşmesi haline gelmiştir” çevirisinde (I, 143) olduğu gibi fikhî konularla ilgisi olmayan hatalı çevirilere, cümle düşüklüğüne ve anlatım bozukluğuna; “uydular” anlamına gelen “el-akmâru'l-istinâ'iyye” ifadesinin “sunî aylar” şeklindeki çevirisinde (I, 143) olduğu gibi bazı kelimelerin hatalı çevrildiği yerlere burada temas etmeyeceğimizi belirtmek isteriz.

Çeviri hatalarını göstermekteki amacımız ise mütercimi eleştirmekten ziyade bu değerli eserin daha sahih bir çeviriyle Türk okuyucusuna sunulması gerektiğine dikkat çekmekten ibarettir.

Burada örnek kabilinden yer verdiğimiz hatalar, çoğunlukla yanlış anlamadan kaynaklanan hatalardır. Bu hataları, çevirinin takdiminde belirtilen ne aslına sadık çeviri ile ne de serbest tercüme metodu ile bağdaştırmak mümkündür. Gerek mütercim gerekse okuyucunun hataları kolayca görmesi ve karşılaştırabilmesi açısından hatalı çevrildiğini düşündüğümüz yerlere ait Arapça metinleri olduğu gibi verdik. Okuyucunun kolayca ulaşabilmesi için bu metinlerin, hem mütercim kullandığı baskıdaki (Dâru'l-fikr, 9. baskı, Dimaşk 1969) hem de yeni baskıdaki yerlerini cilt ve sayfa numaraları ile birlikte verdik. Bazen sadece hatalı cümleyi, bazen de bağlantısının görülmesi açısından hatalı cümleyi içinde bulunduğu paragraf ile birlikte verdik. Ardından bu metnin mütercim tarafından yapılan Türkçe çevirisini yine çevirinin cilt ve sayfa numarası ile birlikte verdik. Mütercim çevirisini verirken bazı kelimelerdeki yazım hatalarına dokunmadan olduğu gibi verdik. Bundan sonra da mütercim ve okuyucu ikna olabilsin diye metnin çevirisinde yapılan hataların hangi sebepten kaynaklandığı üzerinde durduk. Son olarak bize göre bu metinlerin doğru çevirisinin nasıl olması gerektiğini gösterdik. “*Ve fevka külli zî ilmin alîm.*”

Çevirideki Bazı Hatalar

Örnek 1: (I, 25; yeni baskı s. 44)

إن الشرائع الوضعية أو القوانين في المجتمعات البشرية البدائية تتكون تدريجياً في صورة عادات وأعراف. ثم إذا ارتقت حياة الأمة ومداركها ومعارفها وأصبحت لها سلطة حاكمة وسيادة تلجأ إلى تقنين تلك العادات وتجعل منها نظاماً آمراً في أعمال الناس ومعاملاتهم وعلاقاتهم. فيحل القانون محل تلك العادات وينسخ اعتبارها، فيلغى منها ما يرى غير صالح ويثبت ما يرى صالحاً، وتصبح العبرة لنصوص القانون وروحه ومقاصد شارع.

Hukukun, örf ve âdetten kanuna doğru tedricî olarak gelişiminin anlatıldığı bu paragrafın son cümlesi şu şekilde çevrilmiştir:

“*Bu örf ve âdetler, kanun hükümleri ve kanunun ruhu ve kanun koyucunun maksadı için bir işaret ve gösterge olurlar.*” (I, 31).

1) Son cümledeki “tusbihu” fiilinin faili, “örf ve adetler” olarak anlaşıldığı için önceki cümlelerde söylenenin aksine örf ve adetler, kanunları yorumlamada bir kriter haline getirilmiştir. Oysa bu fiilin faili/ismi, hemen önündeki “el-ibretu” kelimesidir.

2) Diğer yandan “nusûsu'l-kanûn” ifadesi, hem burada hem de diğer yerlerde “kanun hükümleri” olarak çevrilmiştir ki, bu da hatalıdır. Doğrusu bu ifadenin “kanun metinleri” şeklinde çevrilmesidir.

Bize göre bu cümlenin şu şekilde çevrilmesi daha doğrudur:

“Artık dikkate alınacak husus, bu kanunun metinleri, ruhu ve kanun koyucunun maksatları olur.”

Örnek 2: (I, 28; yeni baskı s. 46)

على أنه إذا كان الشرع يفتقر عن المبادئ الأخلاقية من ناحية القوة الإلزامية فإنه دائما يفتقر في التطبيق إلى الأخلاق التي يفتقر عنها في المفهوم. ذلك لأن باب الاحتياط على القانون لا يمكن سده في وجه الأذكياء من الناس الذين يقف القانون حائلا دون منافعهم ومطامعهم غير المشروعة إلا إذا توافرت الأخلاق الفاضلة لديهم.

Altı çizili cümle şu şekilde çevrilmiştir:

“Hukuk, ahlâk prensiplerinden, bağlayıcılık kuvveti bakımından farklı olduğuna göre, mefhum olarak ondan ayrı olan ahlâktan tatbik bakımından da farklıdır.” (I, 33).

Metindeki “yeftekiru” fiili, aynı harflerden oluşan “yefteriku” şeklinde anlaşıldığı için yazarın kastetmediği ve ahlak ile hukuk arasındaki ilişkiyi koparan bir anlam ortaya çıkmıştır. Hâlbuki Zerkâ, mefhum ve bağlayıcılık açısından aralarında fark olsa da uygulamada sürekli olarak hukukun ahlaka muhtaç olduğunu vurgulamakta ve sonraki cümlede bunun nedenini açıklamaktadır.

Şu şekilde çevrilmesi daha doğrudur:

“Hukuk, ahlakî prensiplerden bağlayıcılık kuvveti bakımından ayrılrsa da uygulamada, mefhum bakımından ayrıldığı ahlaka sürekli olarak ihtiyaç duyar.”

Örnek 3: (I, 52; yeni baskı s. 294)

ومن هذه الدراسة وفي ضوءها يعرف عندئذ ما يجوز وما يمتنع شرعا من الشؤون المصرفية وأعمال المصارف. ولا ننسى أن تحريم الربا في الإسلام لا يمكن أن يجزم أحد بعدم صلاحه لحياة اقتصادية عصرية.

Bu paragraf şu şekilde çevrilmiştir:

“Bu araştırmadan ve onun ışığı altında, şer’an banka işlerini ve işlemlerini, ne tecviz ve ne de ondan kaçmanın şer’an mümkün olduğu manası ortaya çıkar. Unutmayalım ki, kimse, İslam’da faiz yasağının, modern iktisadî hayatı ıslaha muktedir olmadığını iddia edemez.” (I, 50).

1) Birinci cümlenin çevirisinden kısaca şu anlaşılmaktadır: Banka işlemlerine şer’an caiz denilemez, fakat bu işlemlerden uzak durmak, hem de şer’an uzak durmak mümkün değildir. Oysa Zerkâ, yaptığı açıklamalardan banka işlemlerinden hangilerinin caiz olduğunun ve hangilerinin caiz olmadığını anlaşılabileceğini ifade etmektedir. Mütercim, mevsûle olan “mâ” kelimesini, olumsuz anlamda anladığı için yazarın kastetmediği ve ne demek istediği de pek anlaşılmayan bir cümle ortaya çıkmıştır. Şayet mütercimin dediği anlam kastedilecek olsaydı, bunun, “mâ” dan sonra her iki yere de birer “lâ” getirilerek “mâ lâ” şeklinde ifade edilmesi gerekirdi.

2) İkinci cümledeki uygun, elverişli anlamına gelen “salâh” kelimesi, “ıslah” olarak anlaşıldığı için metinde kastedilenden farklı bir anlam ortaya çıkmıştır.

Bu cümlelerin şu şekilde çevrilmesi daha doğrudur:

“Bu bilgilerden hareketle ve bu bilgiler ışığında bankacılık işlemlerinden ve bankaların yaptığı işlerden şer’an hangilerinin caiz olduğu ve hangilerinin de caiz olmadığı anlaşılır. Unutmayalım ki, hiç kimsenin, İslam’da ribanın haram kılınmasının, modern iktisadî hayat için uygun olmadığını kesin olarak iddia etmesi mümkün değildir.”

Örnek 4: (I, 54; yeni baskı s. 65)

للفقه الإسلامي معنيان: فالفقه بالمعنى الأول هو: العلم بالأحكام الشرعية العملية مع أدلتها أي معرفة الإنسان بما معرفة تفصيلية مستمدة من أدلتها، فيكون الفقه صفة علمية للإنسان يعتبر بما فقيها.

Bu paragraf şu şekilde çevrilmiştir:

“İslam Hukukunun iki manası vardır: İslam Hukukunun birinci manası, tatbikî şer’î hükümleri delilleri ile birlikte bilmektir. Yani insanın bu hükümleri, delillerden istifade ederek bilmesidir. Böylece İslam Hukuku, insanın, hukukî olarak onunla kabul edildiği ilmî bir sıfatı (özelliği) oluyor.” (I, 52).

1) “El-fikhu’l-islâmî” ve “el-fikhu’l-garbî” şeklinde XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Araplar tarafından kullanılmaya başlanan tamlamalarda “fıkıh” kelimesi, hukuk anlamında kullanılmakta olup bu yeni bir kullanımdır. Bu sebeple fıkıh kelimesi “islâmî” sıfatı ile birlikte kullanılmaktadır. Klasik anlamda fıkıh kelimesi kullanıldığında “İslâmî” sıfatını getirmeye gerek yoktur. Çünkü fıkıh zaten İslâmî bir disiplindir. Zerkâ’nın verdiği tanım ise fıkıhın klasik tanımıdır ve bu tanım “İslam Hukuku” tabirinin ifade ettiği alandan daha geniş bir alanı ifade eder. Nitekim Zerkâ, bir sayfa sonra ibâdet ve âdâb ile ilgili hükümlerin de fıkıhî hükümler kapsamına girdiğini ifade etmektedir. Dolayısıyla bu tanımın, İslam Hukukunun tanımı olarak çevrilmesi, bize göre hatalıdır.

2) Tanımdaki “amelî” kaydı, “tatbikî” şeklinde çevrilmiştir ki, bu da hatalıdır. Çünkü “tatbikî” kelimesi, nazarî/teorik olanın karşısı olup uygulamayla ilgilidir. Amelî ise insana ait davranışlar anlamına gelir ve fıkıhın bu tarifine yer veren kitapların hepsinde bu kelime, “amelî” şeklinde korunmuştur.

3) Son cümlelerin çevirisinden tam olarak ne kastedildiği anlaşılmamaktadır. Çünkü İslam Hukukunun insanın bir sıfatı olduğu belirtiliyor. Aynı şekilde “insanın, hukukî olarak onunla kabul edildiği” ifadesi de anlamsız bir çeviri olmuştur. Muhtemelen bu, metindeki “fakîhen” şeklindeki son kelimenin, “fıkıhiyyen” şeklinde okunup bunun da “hukukî” olarak çevrilmesinden kaynaklanmış bir hatadır.

Bu cümlelerin şu şekilde çevrilmesi daha doğrudur:

“İslam fıkhnın iki anlamı vardır: Birinci anlamda fıkıh, şer’î amelî hükümleri, delilleri ile bilmektir. Yani insanın bu hükümleri, delillerinden yardım alarak ayrıntılı bir şekilde bilmesidir. Bu takdirde fıkıh, kendisi sayesinde insanın, fakîh olarak kabul edildiği ilmî bir sıfatı/özelliği olur.”

Örnek 5: (I, 57; yeni baskı s. 68)

والأصل في ذلك قول النبي عليه الصلاة والسلام: إنما أنا بشر، وإنكم لتختصمون إليّ، وعسى أن يكون بعضكم ألحن بحجته من الآخر، فأقضى له على نحو مما أسمع. فمن قضيت له بشيء من حق أخيه فيما أقطع له قطعة من النار فليأخذها أو ليتركها.

Bu hadis şu şekilde çevrilmiştir:

“Şüphesiz ben bir beşerim. Ve sizler bir hukukî ihtilafınızı halletmek için bana gelirsiniz. Ve belki de bazılarınız, delillerinde diğerlerine üstündür. Ben ise, dinlediğime göre hüküm veririm: Her kim kardeşinin hakkından bir şey zimmetine geçirirse, gerçekte ateşten bir parça koparmış olur. Bu durumda artık onu alıp almamak onun bileceği bir iştir.” (I, 54).

Çeviri okunduğunda genel olarak ne kastedildiği anlaşılıyor gibi görünmekle birlikte dikkatlice okunduğunda bazı hatalar söz konudur. Şöyle ki:

1) Hadisteki “elhane bi hucctihî mine'l-âhar” ifadesi, “delillerinde diğerlerine üstündür” şeklinde çevrilmiştir. Oysa Zerkâ'nın dipnotta açıklayıp mütercimim de aynen çevirdiği üzere hadisteki bu ifade ile kastedilen, delilin üstün olması değil, hasımlardan birinin delilini diğerinden daha iyi ifade etmesi ve kendisini daha iyi savunması, Hz. Peygamberin de bu yüzden o kimse lehine hüküm vermesidir.

2) “Her kim kardeşinin hakkından bir şey zimmetine geçirirse” ifadesi de hatalı çevrilmiştir. Çünkü metinde zimmete geçirme diye bir şeyden bahsedilmemektedir. Diğer yandan şayet kişi, kardeşinin hakkını zimmetine geçirmiş ise bu, hadisin sonundaki “onu alıp almamak onun bileceği bir iştir” cümlesiyle çelişmiyor mu? Zimmetine geçirmiş ise almış demektir. Bu hatanın sebebi, cümlenin failinin yanlış tespit edilmiş olmasıdır. “Kadaytü” ve “ekta’u” fiillerinin faili, Hz. Peygamber olduğu açık olmasına rağmen fail, haksızlık yapan kişi olarak anlaşılmış ve tabîi olarak bu da anlamın bozulmasına yol açmıştır.

Bize göre bu hadisin doğru çevirisi şu şekilde olmalıdır:

“Ben bir beşerim. Siz davalarınızı çözmek için bana geliyorsunuz. Bazılarınız, delilini diğerinden daha iyi ifade edebilir/daha iyi savunabilir ve ben de duyduğum şey doğrultusunda onun lehine hüküm vermiş olabilirim. Bu yüzden her kimin lehine kardeşinin hakkından bir şeye hükmetmişsem, ona

ateşten bir parça vermişim demektir. Artık kardeşine ait o hakkı ister alsın, isterse bıraksın.”

Örnek 6: (I, 58; yeni baskı s. 68)

فمن طلق زوجته مخظنا بأن جرى على لسانه لفظ الطلاق غير قاصد إليه ، بل إلى لفظ آخر ، يعتبر الطلاق منه واقعا قضاء أي يقضى القاضي بوقوعه عملا بالظاهر ، ولكنه لا يقع ديانة فيفتيه المفتي بجواز بقائه مع امرأته فتوى معلقة على ذمته في زعم الخطأ.

وكذلك لو أبرأ أحد مدینه ولم يخبره ، ثم ادعى عليه بالدين وكنم إبراءه وقضى له به ، فإن له التنفيذ والاستيفاء قضاء لا ديانة.

Bu iki paragraf şu şekilde çevrilmiştir:

“Boşama kasdı olmaksızın ve başka bir mana kastederek dilinde boşama kelimesini kullanmak, hataen karısını boşayan kimsenin boşaması yargı açısından (kazaen) gerçekleşmiştir, yani hâkim vukubulan bir amel hakkında zâhire göre hüküm verir. Fakat diyanet açısından boşanma vukubulmamıştır. Bu durumda Müftü, o erkeğin karısı ile evliliği devam ettiğine, hatanın kefareti ödeme şartına muallak olarak, fetva verir.

Aynı şekilde, bir kişi borçlusunu ibrâ etse ve fakat ona haber vermese, bilahare ondan alacağı olduğunu iddia ve onu ibrâ ettiğini söylemese (saklasa), lehine hükmedilir. Yargı kararını infaz ve alacağı tahsil etse bile, bu kazaen böyledir, yoksa diyaneten değildir.” (I, 55).

Zerkâ tarafından İslam Hukukunda kazâen ve diyâneten şeklinde yapılan ayırımı örnek olarak verilen bu metinde bazı hatalar söz konusudur. Şöyle ki:

1) Çevirideki *“başka bir mana kastederek”* ifadesi, “bel ilâ lafzin âhara” ifadesinin çevirisi gibi görünmektedir. Halbuki bu ikisi, farklı şeydir. Zerkâ'nın kastı, bu kişinin başka bir lafız söyleyecekken ağzından yanlışlıkla “talak” lafzının çıktığıdır. “Talak” lafzı, boşamada kullanılan sarih lafızlardan olduğu için bununla boşamanın gerçekleşip gerçekleşmemesi konusunda kocanın niyetine bakılmaz. Niyet, “babanın evine git” sözünde olduğu gibi, kinayeli lafızlarla boşama yapılması halinde etkili olur.

2) *“hâkim vuku bulan bir amel hakkında zâhire göre hüküm verir”* çevirisinin ifade ettiği kısım da yanlış anlaşılmalıdır. Zira vuku bulan amel değil, talaktır. “Amelen” kelimesi hâkimin hükmünün neye göre olacağı ile ilgili olup “hâkim, zahire göre hareket ederek talakın gerçekleştiğine hükmeder” anlamı kastedilmektedir.

3) Müftînin hareket tarzının anlatıldığı birinci paragrafın son cümlesi ise hiç anlaşılmamış, bu yüzden de ortaya anlamsız bir çeviri çıkmıştır. “Keffaret” kelimesi metinde hiç yer almamakta, “zimmet” kelimesi ise metinde olduğu halde atlanmıştır.

4) İkinci paragraftaki cevap cümlesi yanlış olarak tespit edilmiştir. “Ve kudiye lehû bihî” cümlesi, cevap cümlesi değil, şart cümlesi üzerine atfedilmiştir. Cevap cümlesi “fe innelehû” diye başlayan cümledir. Bu hata yüzünden çeviri tam olarak oturmamıştır.

Bize göre bu iki paragrafın şu şekilde çevrilmesi daha doğrudur:

“Bir kimse başka bir söz söyleyecekken ağzından yanlışlıkla “talak (boşama)” kelimesi çıkmak suretiyle hanımını boşasa, kazâen bu kimsenin verdiği talakın gerçekleştiği kabul edilir. Fakat bu talak, diyâneten gerçekleşmiş olmaz. Bu yüzden müftî, hata iddiasındaki sorumluluğun kocanın zimmetine bağlı olması/kocaya ait olması kaydıyla hamını ile evliliğinin devamının cevazına fetva verir.

Aynı şekilde bir kimse borçlusunu borçtan ibrâ edip ona haber vermese, sonra da alacağı olduğunu iddia edip onu borçtan ibrâ ettiğini gizlese ve borç konusunda lehine hüküm verilse, bu kişinin, diyâneten değil, fakat kazâen hükümün uygulanmasını ve borcun ödenmesini isteme hakkı vardır.”

Örnek 7: (I, 65; yeni baskı s. 77)

والإجماع في ذاته إذا انعقد على حكم لا بد أن يكون مستندا إلى دليل فيه ، وإن لم ينقل الدليل معه ، إذ لا يعقل أن تجتمع كلمة علماء الأمة الموثوق بهم تشهيا بلا دليل شرعي .

والخلاصة أنه لا يخلو الإجماع عن دليل يستند إليه ، ولكن لا يجب لاعتباره أن يكون دليله منقولا معه ومعروفا .

Bu iki paragraf şu şekilde çevrilmiştir:

“Aslında icmâ kendi bünyesinde, bir hüküm üzerinde tahakkuk ettiği takdirde; kendisi delil getirmese bile, mutlaka o hüküm içindeki bir delile isnad etmesi gerekir; çünkü, güvenilir ümmet alimlerinin kanaatlarının, şer’î bir delil olmadan, sırf arzuyu tatmin için birleşmesi makul olmaz.” (I, 60).

“Özet olarak, icmâ dayandığı bir delil olmadan olmaz, fakat onunla beraber nakledilen ve bilinen deliline, kendisine delil olacak kadar itibar gerekmez.” (I, 61).

Bu cümleler icmânın senedi (dayandığı delil) ile ilgilidir. Ancak icmâ konusunda yeterli bilgi sahibi olunmadığı için olsa gerek, hatalı çevrilmiştir.

1) İcmânın kendi bünyesinde bir hüküm üzerinde gerçekleşmesi, anlamsız bir şeydir. Çünkü tarifi itibariyle icmâ, bir hüküm üzerinde gerçekleşen ittifakın adıdır. Metindeki “fî zâtihî” ifadesi, “haddi zatında icmâ”, “aslında icmâ” anlamındadır.

2) Baş taraf yanlış anlaşıldığı için “mutlaka o hüküm içindeki bir delile isnad etmesi gerekir” kısmı da hatalıdır. Hüküm içinde delil olmaz, fakat delil içinde hüküm olur. Ayrıca metinde “isnad” değil, istinad kökünden

“müsteniden” denilmiştir. “İsnad” dayandırmak, “istinad” ise dayanmak anlamına gelir.

3) Metindeki “ve in lem yünkali'd-delîlü meahû” şeklindeki ifade, fiilin meçhul olması sebebiyle nâib-i faili doğru tespit edilemediği için “*kendisi delil getirmese bile*” şeklinde hatalı çevrilmiştir. Hatalıdır, çünkü icmânın delil getirmesi düşünülemez, icmânın kendisi delildir. Doğrusu, “icmâ ile birlikte dayandığı delil nakledilmese de” şeklinde olmalıdır.

4) İkinci paragraftaki “*fakat onunla beraber nakledilen ve bilinen deliline, kendisine delil olacak kadar itibar gerekmez*” şeklindeki çeviri de hatalıdır. Zerkâ'nın kastı, icmâya itibar edilmesi için delilinin nakledilmesinin ve bilinmesinin gerekli olmadığıdır.

Bu iki paragrafın şu şekilde çevrilmesi daha doğrudur:

“*Haddizatında bir hüküm üzerinde icmâ gerçekleştiğinde, icmânın o konuda bir delile dayanması gerekir, her ne kadar bu delil kendisiyle birlikte nakledilmese de. Çünkü şer'î bir delil olmaksızın sırf arzularına uyararak ümmetin güvenilir alimlerinin görüşlerinin, bir noktada buluşması düşünülemez.*”

“*Özetle icmâ, dayanacağı bir delilden halî değildir/uzak olamaz. Fakat icmâya itibar edilebilmesi için dayandığı bu delilin de kendisiyle birlikte nakledilmesi ve bilinmesi gerekli değildir.*”

Örnek 8: (I, 126; yeni baskı s. 131)

فلاجتهاد المالكي ، وهو المشهور باعتماد المصالح المرسله أكثر من غيره ، من المقرر فيه أن المصلحة تخصص النصوص غير القطعية—ومنها النصوص العامة جميعا في نظر المالكية — عند التعارض.

ومن أمثلة ذلك عند المالكية ما لو ادعى أحد على آخر مالا و عجز عن الإثبات ، وطلب تحليف المدعي عليه اليمين ، فإن مالكا لا يوجب تحليف المدعي عليه إلا إذا كان بينه وبين المدعي خلطة، نظرا للمصلحة ودرءا للاستغلال الباطل ، كي لا يتجرأ السفهاء على الفضلاء فيجروهم إلى المحاكم بدعاوى كاذبة موهومة أمام الناس ، فيستغلوا كراهيتهم للحلف ليبتزوا أموالهم افتداء من اليمين.

Bu iki paragraf şu şekilde çevrilmiştir:

“*Diğer mezheplerden daha fazla şekilde mesalih-i mürseleye dayanmakla meşhur olan Malîkî mezhebinde aykırılık halinde maslahatın kat'î olmayan nasslara üstün olacağı kabul edilmiştir. –Malîkî mezhebinin görüşüne göre bütün genel nasslar böyledir.-*”

Malikîlere göre bunun bir misâli şudur: Bir şahıs, diğerinden bir mal alacağı olduğunu iddia etse ve isbat edemese, dâvalıya yemin verilir. Eğer Mâlîkî ise, davacı ile davalı arasında mülk karışmış olması hali dışında, maslahat için ve bâtilin istismarına mani olmak gayesi ile, davalıya yemin verdirilmez. Tâ ki, kötü niyetliler iyi niyetlilere eziyet etmesin ve insanların

önünde onları yalan ve mevhum davaları ile mahkemelere sürükleyip, yeminden uzak durup mallarını gasbetmek için onların yeminini sevmemelerini istismar etmesin.” (I, 102).

1) Birinci paragrafta metinde kullanılan “tahsis” kelimesinden hareketle tearuz/çatışma halinde Malikilere göre maslahatın kat’î olmayan naslara üstün tutulacağı kabul edildiği ifade edilmektedir. Hâlbuki metinde geçen “tahsis” kelimesinden kastedilen bu değildir. Bir fıkıh usulü terimi olarak tahsîs, âmm lafız ile ifade edilmiş hükmün kapsamından bir delil sebebiyle bazı şeyleri çıkarmak anlamına gelir ki, bunun fıkıh usulünde incelenen birtakım şartları vardır. Metinde kastedilen şudur: Kat’î olmayan nas ile maslahat karşı karşıya geldiğinde ikisi de zannî olması sebebiyle Malikilere göre zannî olan maslahatın, zannî olan nassı tahsis etmesi mümkündür. Dolayısıyla maslahatın, kat’î olmayan nassı tahsis etmesi, nassa üstün olması sebebiyle değildir.

2) Çevirinin birinci paragrafının son cümlesindeki “genel naslar” ifadesi, “en-nusûsu’l-âmm” karşılığı olarak çevrilmiş görünüyor. Sözlük anlamı açısından “âmm/âmm” kelimesinin “genel” diye çevrilmesi yanlış olmamakla beraber, metinde bu kelime fıkıh usulü terimi olarak kullanılmıştır. Dolayısıyla olduğu gibi korunmalıdır. Aksi takdirde mesela yine bir usul terimi olan “müşterek lafız” teriminin “ortak lafız” diye çevrilmesi gibi olur.

3) “Davalıya yemin verdirilir” çevirisi iki açıdan doğru değildir. Birincisi, çeviride bu cümle, şart cümlesinin cevabı olarak çevrilmiştir. Hâlbuki bu cümle metinde “vav” atıf harfi ile şart cümlesi üzerine atfedilmiştir. İkincisi ise bu cümlenin çevirisinde olup metindeki ifadeye göre “davacı, davalıya yemin teklif edilmesini isterse” şeklinde olmalıdır.

4) “Eğer Mâlikî ise” ifadesi de hatalıdır. Bu şekilde bir çeviri, davalı veya davacıdan biri Malikî mezhebine mensupmuş gibi anlaşılmaktadır. Hâlbuki metinde kastedilen “... ise, İmam Mâlik’e göre davalıya yemin teklif edilmesi gerekmez” anlamıdır. Bir önceki cümle, “lev” şart edatının cevabı yapıldığı için “fe inne Mâlikî” şeklinde okunması gereken bu kısım, herhalde “fe in kâne malikiyyen” şeklinde okunmuş ve ortaya anlamsız bir çeviri çıkmıştır.

5) Metindeki “illâ izâ kâne beynehû ve beyne’l-müddeî hultaten” ifadesinin son kelimesi olan “hulta”, sözlük anlamı olarak karışık olma anlamına gelse de “ortaklık” anlamında olup “müştereken” şeklinde anlaşılması daha uygundur. Nitekim Zerkâ, bu kökten türeyen “halît” kelimesini ileriki sayfalarda (I, 247-248; yeni baskı s. 339) Mecelle’nin 954. maddesine atıfta bulunarak gayr-i menkule ait irtifak haklarında ortaklık olarak açıklamış, mütercim de aynı şekilde çevirmiştir (I, 193). Ancak buradaki meselede maldaki ortaklık kastedildiğine göre, “hulta”nın irtifak hakları ile sınırlı olmadığını söylemek mümkündür. Nitekim fıkıh

kitaplarında hayvanlardaki ortaklığın zekata etkisinin olup olmadığı tartışılırken bu ortaklık “hulta” kelimesi ile ifade edilmektedir.

6) Metindeki “kerâhiyetehum li'l-hilfi/li'l-halfi” ifadesinin, “onların yeminini sevmemelerini” şeklinde çevrilmesi de anlaşılır ve uygun bir çeviri değildir. Sanki faziletli kişiler yemin etmiş de yeminlerini sevmiyor gibi anlaşılıyor. Oysa bu ifade ile kastedilen “faziletli kişilerin yemin etmeyi çirkin görmeleri, hoş görmemeleri” anlamıdır.

Bu iki paragrafın şu şekilde çevrilmesi daha doğrudur:

“Mesâlih-i mürseleye diğer mezheplerden daha fazla dayanmakla meşhur olan Mâlikî içtihadında yerleşmiş prensiplerden biri şudur: Teâruz/çatışma halinde maslahat, kat'î olmayan nasları -ki, Malikilere göre âmm lafız içeren bütün naslar bu kat'î olmayan naslar içinde yer alır- tahsis eder.

Malikilere göre bunun misallerinden biri şudur: Bir kimse başka birinden bir mal alacağı olduğunu iddia edip bunu ispatlayamasa ve davalıya yemin teklif edilmesi talebinde bulunsa, bu durumda İmam Mâlik, davalı ile davacı arasında ortaklık bulunması durumu hariç, davalıya yemin teklif edilmesini gerekli görmemektedir. Mâlik bu hükmü verirken, kötü niyetliler, faziletli kişilere karşı cür'ette bulunup, onları aslı astarı olmayan düzmece davalar ile insanlar önünde mahkemeye sürükleyip, yemine karşı fidye olarak mallarını gasp etmek için onların yemin etmeyi kerih görmelerini istismar etmesinler diye maslahatı dikkate almış ve batıl istismarı önlemek istemiştir.”

Örnek 9: (I, 240-241; yeni baskı s. 333)

أما في اصطلاح الفقهاء شرعا فالملك هو: اختصاص حاجز شرعا يسوغ صاحبه التصرف إلا للمانع.

والمراد بكونه حاجز أنه يحجز غير المالك عن الانتفاع والتصرف دون إذن المالك.

Bu iki cümle şu şekilde çevrilmiştir:

“İslam hukukçularının ıstılahında ise, mülk'ün tarifi şöyledir: “Mülk bir engel olmadıkça, sahibine hukuken tasarruf imkanı veren münhasır bir yetkidir.”

Münhasır'dan maksat, mâlikin izni olmaksızın, mâlikden başkasının intifa ve tasarrufuna engel olmasıdır.” (I, 188-189)

1) Zerkâ'nın verdiği bu tarif, mülk'ün değil, mülkiyetin tarifidir. Mütercim ise bunu mülk'ün tarifi olarak vermiştir. Arapçası “milk” olan ve “mülk”, “melk” şeklinde de okunabilen bu kelime çeviri boyunca başlıklar da dahil olmak üzere kimi zaman mülk, kimi zaman mülkiyet olarak çevrilmiştir. Mütercim mülk ve mülkiyetin eşanlamlı olduğunu düşünerek bu şekilde çevirmiş olabilir. Ancak Zerkâ'nın dipnotta belirttiği ve mütercimin de aynen çevirdiği gibi, Arapçada “mülk” kelimesi, hükümlerlik ve saltanat anlamında kullanılmaktadır. “Adâlet, mülk'ün temelidir” cümlesinde olduğu gibi,

Türkçede de bu anlamda kullanımı bulunmakla birlikte genelde kişinin sahip olduğu malları ve çoğunlukla da arazi anlamında kullanılmaktadır. Kısaca belirtmek gerekirse mülk, taşınmaz mal, arazi anlamında, mülkiyet ise mülk ve menfaat gibi şeyler üzerinde tasarruf için sahip olunan özel bir yetki, bir hak anlamındadır.

2) Tarifteki “ihtisâsun hâcizun şer’an” ifadesi “hukuken/şer’an başkasını engelleyen özel bir yetki” anlamında iken mütercim tarafından “hukuken tasarruf imkanı veren münhasır bir yetki” olarak çevrilmiştir. Yani “şer’an” kaydı metinde başkasını engelleme ile ilgili iken, tasarruf ile ilgili olarak çevrilmiştir.

3) Tariften sonraki açıklamada “hâcizün” kaydı ile malikin izni olmaksızın başkasının faydalanmasının engellendiği ifade edilirken, çeviri “ihtisâs”tan bunun kastedildiği şeklinde olmuştur. Durum böyle olanca da metinde “hâcizün” diye ifade edilen “hukuken başkasını engelleyen” kısmı çeviride kaybolmuştur.

Bize göre bu iki cümlenin şu şekilde çevrilmesi daha doğrudur:

“Fakihlerin kullanımındaki şer’î anlama göre ise mülkiyet, “hukuken başkasını engelleyen ve bir engel olmadıkça da sahibine tasarruf imkanı veren özel bir yetkidir.

“Engelleyen” kaydı ile kastedilen, bu yetkinin, mâlikin izni olmaksızın başkalarını faydalanmaktan ve tasarruftan menetmesidir.”

Örnek 10: (I, 246; yeni baskı s. 337)

فمن كفل فقد أنشأ على نفسه حقاً للدائن في المطالبة ، ومن باع شيئاً فقد نقل ملكية المبيع إلى حوزة المشتري ومن تقايلا عقداً بينهما فقد أحميا حكمه وهكذا.

Bu paragraf şu şekilde çevrilmiştir:

“Meselâ kefil olan, alacaklı lehine kendi üzerine bir mutalebe inşa etmiş olur. Bir şeyi satan, satılan şeyin (mebi’) mülkiyetini alıcının sahasına nakletmiş olur. Biri ile kendi arasında bir akdi havale (ihale) yapanlar, o akdin hükmünü sona erdirmiş olurlar; ilâh...” (I, 192).

Bu cümle, akdin “iki veya daha fazla şahsın bir hakkın inşâsı veya nakli ya da sona erdirilmesi konusunda ittifak etmesidir” şeklindeki tarifinde geçen bir hakkın inşâsı, nakli ve sona erdirilmesi konularının örneklendirilmesidir.

1) Birinci cümledeki “kefil olan, alacaklı lehine kendi üzerinde bir mutalebe inşâ etmiştir” şeklindeki çeviri hatalıdır. Çünkü inşâ edilen mutalebe (isteme) değil, mutalebe hakkıdır. Diğer yandan mutalebenin çevirideki yeri de uygun değildir. Çünkü mutalebe hakkının kefile ait olduğu gibi anlaşılıyor. Dolayısıyla cümle iki açıdan hatalı çevrilmiştir.

2) Çevirideki asıl hata son cümlededir. Metindeki ikâle yapma anlamına gelen “tekâyelâ” fiilinin nasıl olup da havale olarak anlaşıldığını doğrusu anlayamadık. Bunun baskı hatası olması ihtimali de zayıftır. Çünkü havale kelimesi ile yetinilmemiş parantez içinde (ihâle) ile açıklanmıştır.

Bize göre cümlelerin şu şekilde çevrilmesi daha doğrudur:

“Mesela kefîl olan kimse, -kendi aleyhine olmak üzere talep edilebilmesi konusunda alacaklı lehine bir hak inşâ etmiştir. Bir şey satan kimse, satılan malın (mebî') mülkiyetini, müşterinin mülkiyetine nakletmiştir. Aralarındaki akdi ikâle eden iki kişi de akdin hükmünü sona erdirmiştir.”

Örnek 11: (I, 248-249; yeni baskı s. 340)

فملكية الشفيع للعقار المقضي له بما في صورة الشفعة, وملكية الجهة المستملك لحسابها في صورة الاستملاك
، تعتبر مستندة إلى عقد شراء جبري يقدر وجوده بطريق الاقتضاء والاستلزام ، فيفترض حصول البيع والشراء بين
الطرفين بإرادة السلطة الملزمة ، كنتيجة لقضاء القاضي بتملك الشفيع أو لعملية الاستملاك الجاري من الجهة
صاحبة الحق فيه ، وفقا للأساليب والمراسيم المشروعة.

Bu paragraftaki altı çizili kısım şu şekilde çevrilmiştir:

“Şuf'a şeklinde gerekli gayr-i menkulde şefiin mülkiyeti ile istimlak şeklinde istimlak eden lehine olan mülkiyetin, zaruretler ve gerekler yoluyla varlığı kabul edilen cebrî bir alım akdine dayandığı kabul edilmektedir ve iki taraf alım-satımın varlığı, onu gerekli görenin iradesi ile farzedilmektedir.” (I, 194)

Bu paragrafta şuf'a ve istimlak yoluyla elde edilen mülkiyetin sebebinin cebrî bir akde dayandığı anlatılmaktadır.

1) Metindeki “el-makdiyyi lehû bihâ” ifadesi, muhtemelen “el-muktezâ” şeklinde okunduğu için “gerekli gayr-i menkul” diye çevrilmiştir. Oysa bu ifade ile kastedilen “hakkında şefî lehine hüküm verilen gayr-i menkul” anlamıdır.

2) Metindeki “ve mülkiyyetü'l-ciheti'l-müstemleki li hisâbihâ” ifadesinin “istimlak eden lehine olan mülkiyetin” şeklinde çevrilmesi hatalıdır. Çünkü istimlak durumunda mülkiyet, istimlak eden lehine sabit olmayıp, istimlakın kendi hesabına yapıldığı şey, hayır yönü yani kamu yararadır. Bu yüzden metinde bir şahıstan bahsedilmeyip “cihet” kelimesi kullanılmıştır.

3) Metindeki “bi tarîki'l-iktizâ ve'l-istilzâm” ifadesi doğru anlaşılacağı için “zaruretler ve gerekler yoluyla” şeklinde ne kastedildiği tam olarak anlaşılmayan bir biçimde çevrilmiştir. Burada “bi tarîki'l-iktizâ” ifadesiyle, lafızların hükümlere delalet biçimlerinden biri kastedilmiştir. Bu anlamda iktizâ ibâre ve işâretin delaleti gibi bir delalet türüdür. İktizâ genel olarak lafzın, konuşanın veya sözün doğruluğunu gerektiren bir anlama delalet etmesidir. Bu anlam, lafızda açıkça söylenmediği halde takdirî olarak

var kabul edilir. İşte şuf'a ve istimlak sonucunda sabit olan mülkiyetin, gerçekte olmamakla birlikte takdirî olarak bir akdin varlığına dayandırılması, iktizâ yoluyla olmaktadır.

Bize göre bu cümlenin şu şekilde çevrilmesi daha doğrudur:

“Şuf'a durumunda şuf'adarın, -mahkemenin kendisine ait olduğuna hükmettiği- akara mülkiyetinin, istimlak durumunda da adına istimlak yapıldığı yönün (kamu yararı) mülkiyetinin, -varlığı, iktizâ ve istilzam yoluyla takdir edilen- cebrî bir alım akdine dayandığı kabul edilir ve iki taraf arasındaki alım-satımın, bunu, gerekli kılan yetkilinin iradesi ile gerçekleştiği varsayılır.”

Örnek 12: (I, 253; yeni baskı s. 344)

هذا ، وأن المجلة قد حصرت بالمادة ١٢٤٨ أسباب التملك في الثلاثة الأول ، ولم تتعرض للتولد من المملوك.

وكذلك أرادت المجلة بالخلفية الإرث فقط ، ففسرتها بخلفية شخص عن آخر ، في متابعة هذا البيان ما في بعض الكتب الفقهية* دون نظر إلى ما تدل عليه فروع الأحكام من أسباب شرعية للملك.

* ذكر ذلك ابن نجيم في الصيد والذبائح من كتابه الأشباه والنظائر وتابعته المجلة فيه (ر: مرآة المجلة م:

(١٢٤٨).

İkinci paragraf ve ilgili dipnot şu şekilde çevrilmiştir:

“Aynı şekilde Mecelle, halefiyeti sadece irse inhisar ettirmiş ve onu bir şahsın diğerine halefiyeti şeklinde yorumlamıştır. Bazı İslam Hukuku kitaplarında* bu konudaki açıklamaların devamında, temellükün İslam Hukukundaki sebeplerinden, hükümlerin fūrûunun neye delâlet ettiğine bakılmaksızın, bilgi verilmiştir.”

﴿Bunu İbn-i Nüceym, “El-Eşbah ve'n-Nezâir” adlı kitabının, “Av ve Kurban” başlığı altında zikretmiş, Mecelle’de onu takib ederek benimsemiştir (Bkz. Mir’atu’l-Mecelle, md. 1248). (I, 197).

Zerkâ'nın buradaki eleştirisi Mecelle'ye yöneliktir. Çünkü mülkiyetin kendisine göre dört sebebi olup Mecelle, mülkiyeti sadece üç sebep ile sınırlamış ve bunlardan halefiyet ile de sadece mirasçılığı kastetmiştir. Bunun sebebi ise Mecelle'nin bazı fıkıh kitaplarında verilen bilgiye uymuş olmasıdır. Bu da Zerkâ'nın belirttiği gibi Mecelle'nin İbn Nüceym'in *el-Eşbâh ve'n-nezâir* isimli kitabının “Av ve Kurban” bölümündeki bilgiyi esas almasından kaynaklanmıştır. Mütercim ise sanki Mecelle doğru yapmış, buna karşılık bazı fıkıh kitaplarında mülkiyetin sebepleri konusunda yanlış bilgi verilmiş gibi çevirmiştir. Dipnot doğru çevrildiği halde metnin çevirisinde hata yapılmıştır.

Bize göre doğru çeviri şu şekilde olmalıdır:

“Aynı şekilde Mecelle, “halefiyyet” ile sadece “irsiyet”i kastetmiş ve bunu da bir şahsın diğerine halef olması şeklinde açıklamıştır. Mecelle’nin halefiyeti bu şekilde açıklaması, fer’î hükümlerin delalet ettiği mülkiyetin ser’î sebeplerine bakmayıp bazı fıkıh kitaplarında verilen bilgiye uymasından kaynaklanmıştır.”

Örnek 13: (I, 255; yeni baskı s. 345)

فلذلك أمكن أن نعتبر ملك الشفيع في حال الشفعة مستندا إلى سببية عقد ضمني رضائي أو قضائي ، ولا يمكن مثل هذا الاعتبار في الملك بالتعويض.

Dipnottaki yer alan bu cümle şu şekilde çevrilmiştir:

“Bu sebeple, şuf’a halinde şefi’in mülkünü, rızâî veya kazâî bir tazmin akdinin sebebine dayandırmak mümkün olup, böyle bir kıstası, taviz (tazmin) mülkünde kullanmak mümkün değildir.” (I, 198).

Metindeki “akdin zımniyyin” ifadesindeki “zımnî” kelimesi, aynı kökten türeyen “tazmin” ile karıştırılmış görünüyor. Halbuki Zerkâ, metinde ta’viz yoluyla mülkiyet ile şuf’a sebebiyle mülkiyetin bazen akit sebebine dayandırılmasının vehmedildiğini belirterek bu ikisinin mülkiyet sebebinin farklı olduğunu açıklamaktadır. Çeviride ise “tazmin akdinin sebebine dayandırmak mümkün olup” denilmek suretiyle Zerkâ’nın kastı, tamamen ters yüz edilmiştir.

Bize göre bu cümlenin şu şekilde çevrilmesi daha doğrudur:

“Bu yüzden şuf’a durumunda şuf’adarın mülkiyetinin, -ister rızâî olsun ister mahkeme kararı ile olsun- zımnî bir akde dayandığını kabul etmek mümkündür. Ta’viz (bedel) yoluyla mülkiyette ise bu şekilde bir kabul mümkün değildir.”

Örnek 14: (I, 259-260; yeni baskı s. 350-351)

أولاً : إذا أوصى المالك لشخص بمنفعة شيء بعد وفاته مدة معينة أو مدة حياة الشخص الموصى له ، فإن ورثة الموصى في هذه الحالة إنما يملكون بالإرث رغبة ذلك الشيء فقط ، أما منفعته فيملكها الموصى له ، ويتأخر إرثها ، فيستوفيه الموصى له على حساب المورث لا على حساب الورثة وتعتبر العين كأنها محبوسة على ملك المورث في حق المنفعة الموصى بها.

Paragraftaki altı çizili cümle şu şekilde çevrilmiştir:

“Onun menfaatine ise, lehine vasiyet yapılan mâlik olur, ona miras yoluyla tam mâlik olmak gerekir ve lehine vasiyet yapılan, mirasçılar hesabına değil, muris hesabına ondan istifade eder. Adetâ, vasiyet yapılan şeyin ayn’ı, menfaat hakkında murisin mülkünde hapsedilmiştir.” (I, 202).

Metinde ayn mülkiyeti ile menfaat mülkiyetinin birbirinde ayrıldığı istisnaî durumlardan biri anlatılmaktadır.

1) “ona miras yoluyla tam mâlik olmak gerekir” şeklindeki çeviri hatalıdır. Metinde söylenen, musâleh’in (lehine vasiyette bulunulan kişi) geçici olarak sahip olduğu menfaatin, miras yoluyla vârislere intikalinin, gecikeceğidir. “yeteahharu” fiilinin, “tam mâlik olmak gerekir” şeklindeki çeviri ile hiçbir alakası yoktur.

2) “vasiyet yapılan şeyin ayn’ı” şeklindeki çeviri de hatalıdır. Çünkü vasiyet yapılan şey, ayn değil, menfaattir. Mûrisin mülkiyetinde hapis konumunda olan şey de ayn değil, bu ayn’ın menfaatidir. Bu hatanın kaynağı, son kelime olan “el-mûsâ bih”in menfaatin değil, ayn’ın sıfatı olarak düşünülüp çevrilmiş olmasıdır.

Bize göre bu cümlenin şu şekilde çevrilmesi daha doğrudur:

“Bu şeyin menfaatine ise musâ leh malik olur ve menfaatin irsiyet yoluyla varislere intikali gecikir. Buna göre musâ leh bu menfaati, vârisler hesabına değil, mûris hesabına elde etmiş olur. Bu durumda söz konusu ayn, vasiyet edilen menfaat hakkında âdetâ mûrisin mülkiyetinde hapsedilmiş gibi kabul edilir.”

Örnek 15: (I, 260; yeni baskı s. 351)

وفي كلتا هاتين الصورتين يكون انفكاك ملك الرقبة عن ملك المنفعة موقوتا بمدة استحقاق المنتفع للمنفعة. فمتى انتهت عادت المنفعة إلى تبعيتها للرقبة ، فيصبح مالك الرقبة مالكا للمنفعة على حكم الأصل.

Bu paragraftaki altı çizili cümle şu şekilde çevrilmiştir:

“Ve menfaat son bulup, rakabeye dönüp ona bağlı olunca, rakabenin mâliki, aslın hükmüne göre, menfaatin mâliki olur.” (I, 202).

Metinde menfaat mülkiyetinin, nihayetinde ayn mülkiyetinin sahibine döneceği ifade edilmektedir.

Burada “âdet” fiilinin fâili olan “menfaat” kelimesi, aynı zamanda “intehet” fiilinin de fâili olarak düşünüldüğü için hatalı bir çeviri ortaya çıkmıştır. Halbuki “intehet” fiilinin fâili, önceki cümlede “bi müddetin”deki müddet kelimesine râci olan gizli “hiye” zamiridir. Şart ve cevap cümlesi olan iki cümle, birbirine atfedilmek suretiyle anlaşıldığı için yanlış bir anlam ortaya çıkmıştır. Mütercimim düşündüğünün kastedilebilmesi için ikinci cümlenin, bir atıf harfi ile “fe metâ intehet ve âdeti’l-menfaatü” şeklinde birinci cümleye atfedilmesi gerekir.

Bize göre bu cümlenin şu şekilde çevrilmesi daha doğrudur:

“Bu süre bittiğinde ise menfaat, rakabeye bağlı haline döner ve rakabenin maliki, aslın hükmü ile menfaatin de maliki olur.”

Örnek 16: (I, 261; yeni baskı s. 352)

فالملك المتميز هو ما يتعلق بشيء معين ذي حدود تفصله عن سواه.

Mütemeyyiz mülkiyetin tarif edildiği bu cümle şu şekilde çevrilmiştir:

“Mütemeyyiz mülk, onu başkasından ayıran sınırlı bir şeyin taalluk etmediği bir mülktür.” (I, 203)

1) Cümledeki mevsûle “mâ”sı, nefy/olumsuzluk edatı olan “mâ” ile karıştırıldığı için çeviride mütemeyyiz mülkiyetin tanımı tam tersine çevrilmiştir.

2) Metindeki “zî hudûdin” tamlaması da “sınırlı bir şey” şeklinde yanlış çevrilmiştir. Halbuki bu tamlamanın doğru anlamı “sınırları olan” şeklindedir.

Bize göre bu cümlenin şu şekilde çevrilmesi daha doğrudur:

“Mütemeyyiz mülkiyet, kendisini başkasından ayıran sınırlara sahip muayyen bir şey ile ilgili olan mülkiyettir.”

Örnek 17: (I, 262-263; yeni baskı s. 353)

إن الشيوخ لا يختص بملكية الأعيان ، بل الديون أيضا قد تكون الملكية فيها مشتركة شائعة . وعندئذ يسمى الدين : دينا مشتركا ، وهو الذي ينشأ لأشخاص متعددين في ذمة آخر بسبب واحد ، كما لو باع اثنان من آخر بعقد واحد شيئا مشتركا بينهما ، أو أتلف هذا لهما شيئا مشتركا . فالثمن في حالة البيع ، وكذا القيمة في حالة الإتلاف ، يكون دينا مشتركا لهما في ذمة الآخر ، أي أن حقوقهما في ذمته مختلطة اعتبارا كشيوع ملكية أصحاب الحصص في العين المشتركة.

Bu paragraftaki altı çizili kısım şu şekilde çevrilmiştir:

“Mesela, iki kişi bir şahıstan bir tek akitle aralarında müşterek bir şey alırsa veya bu şeyi telef ederse, o şey aralarında müşterek bir şey olur. Yani satın alma halinde bedel (semen) ve telef halinde kıymet, o iki kişi üzerine, başkasının zimmeti lehine ortak bir borç olur, yani o iki kişinin diğer şahıs lehine olan hakları, müşterek bir ayndaki hisse sahiplerinin mülkiyetlerinin şüyü’ olması gibi, karışmış olur.” (I, 204)

Paragrafın başında şüyû’un, borçlarda/alacaklarda da geçerli olduğu ifade edilmiş ve bu kısım doğru çevrilmiştir. Ancak bunun örnekendirildiği kısım, kim borçlu kim alacaklı karıştırıldığı için metinde anlatılanın aksine, anlam tamamen tersyüz edilmiştir.

1) Hata ilk cümlenin yanlış anlaşılması ile başlamıştır. Zira çeviride belirtilenin aksine iki kişi, bir kişiden bir şey satın almıyor, iki kişi ortak oldukları bir malı birisine satıyor. Her ne kadar bey ve şirâ kelimeleri, hem satma hem satın alma anlamında olsa da burada “bâ’a” fiili satma anlamında kullanılmıştır ve yaygın olan kullanım da bu şekildedir.

2) Bu hata sebebiyle iki kişi, aralarında müşterek olan bir şey satın alabilmiştir. Aralarında müşterek ise zaten onların demektir. Kendilerinin olan bir şeyi niye satın alsınlar! Bu durumda iki kişinin aralarında müşterek olan bir şeyi satmaları daha uygundur.

3) “etlefe hâzâ” ifadesindeki “hâzâ” kelimesi, müşterek olan şeyi ifade eden mef’ul olarak anlaşıldığı ve yine “etlefe” fiilinin fâili de “satın alan” denilen iki kişi olarak anlaşıldığı için satın alan kişilerin aldıkları bu şeyi telef etmesi gibi yanlış bir anlam ortaya çıkmaktadır. Şayet satın alanlar ile telef edenler aynı kişiler olsaydı o zaman “etlefe” fiilinin tesniye olarak “etlefâ” şeklinde gelmesi gerekirdi. Yine bu iki kişi, aldıkları şeyi telef ederlerse bu durum, nasıl bu şeyin ikisi arasında müşterek bir şey olmasını gerektiriyor! Doğrusu şu ki, “hâzâ” kelimesi, “etlefe” fiilinin mef’ulü değil, fâilidir ve akdin diğer tarafı olan kişiyi ifade etmektedir.

4) “o iki kişi üzerine, başkasının zimmeti lehine ortak bir borç olur” cümlesinde de “deyn” kelimesi borç olarak anlaşıldığı için anlam tamamen tersyüz edilmiştir. “Deyn” kelimesi her ne kadar borç anlamına gelse de bu borçlu hakkında kullanıldığında böyledir. Alacaklı açısından düşünüldüğünde ise bunun “alacak” olarak anlaşılması gerekir. Bu yüzden “deynen müştereken lehümâ” ifadesi, iki kişinin müşterek alacağı anlamına gelir.

Bize göre bu kısmın şu şekilde çevrilmesi daha doğrudur:

“Mesela iki kişi, aralarında ortak olan bir şeyi, başka birine tek akit ile satsa veya bu kimse ikisine ait ortak bir şeyi telef etse, satış durumunda semen, itlaf halinde de kıymet, ikisi lehine diğer şahsın zimmetinde müşterek bir deyn/alacak olur. Yani bu ikisinin diğer şahsın zimmetindeki hakları, hisse sahiplerinin ortak ayn’daki mülkiyetlerinin şâyi’ olması gibi itibari olarak şâyi’ olmuş olur.”

Örnek 18: (I, 265; yeni baskı s. 355)

وقد بينت المجلة كيفية المهابة الشرعية وأنواعها من زمانية ومكانية ، ومن رضائية وقضائية ، أي اختيارية وجبرية ، وفصلت أحكامها في المواد : ١١٧٤-١١٩١ منها.

Bu paragraf şu şekilde çevrilmiştir:

“Mecelle, muhayee (nöbetleşe kullanma)nın esasını, çeşitlerini, zamanını ve yerini rızâ ve kazaî olmasını, yani ihtiyârî ve cebrî olmasını ve bunlara ait hükümleri 1174-1191, md.lerinde beyan etmiştir.” (I, 205).

Metne göre muhâyeenin farklı açılardan türleri olan zaman ve mekan bakımından muhâyee ile rızâ ve cebrî yani ihtiyârî ve kazaî muhayee, çeviride muhâyeenin türleri olmaktan çıkarılmış, sanki muhâyee ile ilgili farklı konular haline getirilmiştir.

Bize göre bu cümlenin şu şekilde çevrilmesi daha doğrudur:

“Mecelle, 1174 - 1191. maddelerinde şer’î mühâyeenin hem şeklini, hem de -gerek zamanla ve mekanla ilgili oluşu bakımından gerekse rızâî ve kazâî - yani ihtiyarî ve cebrî- oluşu bakımından- türlerini açıklamış ve buna ilişkin hükümleri ayrıntılı olarak düzenlemiştir.”

Örnek 19: (I, 269-270; yeni baskı s. 359)

فملك العين يستلزم ملك المنفعة ، أي يستتبعها حالاً ومالاً. ولا عكس ، أي أن ملك المنفعة لا يستلزم ملك العين ، فإن الشخص قد يملك منافع شيء دون عينه ، كما في الإجارة والإعارة.
وذلك لأن ملكية الأشياء ليست مقصودة لذاتها ، وإنما الغاية منها هي منافعها ، فليست ملكية العين بشيء لولا المنفعة المرجوة منها.

Bu iki paragraf şu şekilde çevrilmiştir:

“Ayn mülkiyeti, menfaatin mülkünü, yani ona halen ve gelecekte tâbi olan şeyleri istilzam eder. Bunun aksi sözkonusu değildir. Yani menfaatin mülkü, ayn’ın mülkünü istilzam etmez. Mesela bir şahıs, kira ve âriyette olduğu gibi, bir şeyin aynına mâlik olmadan menfaatine mâlik olabilir.

Bu, bizzat eşyanın mülkiyeti maksut olmayıp, belki ondan gaye, onun menfaati olduğu için böyledir. O halde ondan arzu edilen menfaat dahi olsa, menfaat, bir şeyin aynının mülkiyeti değildir.” (I, 208).

1) Birinci paragraftaki “yestetbeu” fiili, “yestelzimu” fiilini açıklamaktadır. Çeviride ise “yestetbeuhâ” fiili ile başlayan cümle, birinci cümledeki “yestelzimu” fiilinin mefulü olarak çevrilmiştir. “gelecekte tabi olan şeyler” çevirisinden ilk bakışta -ağacın meyvesi ve hayvanın yavrusu gibi- asıldan doğan şeyler anlaşılmaktadır. Halbuki burada kastedilen bu değildir. Kastedilen, ayn mülkiyetinin ya hemen ya da sonuç itibariyle menfaat mülkiyetini kendine bağlayacağıdır.

2) İkinci paragrafın son cümlesi de hatalı çevrilmiş ve metinde söylenenle ilgisi olmayan anlaşılmaz bir çeviri ortaya çıkmıştır. Halbuki metinde kastedilen, ayn’dan beklenen menfaat olmaksızın, ayn mülkiyetinin bir anlam ifade etmediğidir.

Bize göre bu iki paragrafın şu şekilde çevrilmesi daha doğrudur:

“Ayn mülkiyeti, menfaat mülkiyetini gerektirir, yani ayn mülkiyeti ya hemen ya da sonuç itibariyle menfaati kendine bağlar. Bunun tersi söz konusu değildir, yani menfaat mülkiyeti, ayn mülkiyetini gerektirmez. Zira bir kişi, icâre ve âriyet akdinde olduğu gibi bir şeyin aynına sahip olmaksızın menfaatlerine sahip olabilir.

Bunun nedeni şudur: Eşyânın mülkiyeti, bizatihi amaçlanan bir şey olmayıp bundan asıl amaç menfaatleridir. Şayet kendisinden beklenen menfaat bulunmasaydı, ayın mülkiyetinin bir anlamı olmazdı.”

Örnek 20: (I, 275-276; yeni baskı s. 365)

إن ملكية الأعيان لاتقبل الإسقاط وإنما تقبل النقل. فلو أسقط أحد ملكيته عن شيء مملوك له لاتسقط ويبقى ملكا له.

وعلى هذا الأساس منع الإسلام السائبة ، وهي الشيء يخرج عن ملك مالكه لا إلى مالك جديد. وقد كانت العرب قبل الإسلام تعناد التسييب في الإبل في حالات خاصة ، فأبطله القرآن بالنص الصريح.

Altı çizili cümle şu şekilde çevrilmiştir:

“Bu esasa dayanarak İslamiyet “Sâibe”yi yasaklamıştır, yeni mâlikinin mülkünden çıkıp yeni bir mülke girmeyi kabul etmemiştir.” (I, 213).

1) Birinci cümleden sonra gelen “ve hiye” diye başlayan cümle, açıkça görüldüğü üzere sâibenin ne anlama geldiğini açıklamaktadır. Çeviride ise bu cümle, yasaklamanın açıklaması gibi çevrilmiştir.

2) “yeni mâlikinin” ifadesindeki “yeni” kelimesi, “yani” şeklinde olmalıdır. Muhtemelen bu bir baskı hatasıdır. Ancak cümlelerin “lâ ilâ milkin cedîdin” kısmı, yanlış anlaşıldığı için hatalı çevrilmiştir.

Bize göre bu cümlelerin şu şekilde çevrilmesi daha doğrudur:

“Bu prensibe dayanarak İslam, sâibe’yi yasaklamıştır. Sâibe, yeni bir mâlikin mülkiyetine girmeksizin mâlikinin mülkiyetinden çıkan şeydir.”

Örnek 21: (I, 270; yeni baskı s. 369)

إن الملكية الشائعة في الديون المشتركة ، وهي متعلقة بالذمم ، لاتقبل القسمة.

فإذا قبضت تلك الديون المشتركة تعلقت الملكية عندئذ بعين المقبوض ، فأصبحت ملكية عين لا دين ، فيقسم المقبوض بين أصحاب الحصص الشائعة فيه كما تقسم سائر الأعيان المشتركة القابلة للقسمة.

Bu cümleler şu şekilde çevrilmiştir:

“Müşterek alacaklardaki şâyi mülkiyet, zimmete taalluk ederse, bölünmeyi kabul etmez.

Mülkiyete taalluk eden bu müşterek alacaklar tahsil edilince (kabzedilince), alacak (deyn) mülkiyeti olmaktan çıkar, ayın mülkiyeti haline gelir ve kabzedilen, bölünmesi kabil olan müşterek diğer ayınlar gibi, şâyi hisse sahipleri arasında taksim edilir.” (I, 216).

1) Çeviride birinci cümledeki “ve hiye müteallikatun bi’z-zimemi” ifadesi, şart cümlesi olarak çevrilmiştir. Halbuki bu cümle, müşterek alacaklardaki şâyi mülkiyetin ne olduğunu açıklayan mu’tariza cümlesidir.

Şayet çevirideki gibi kabul edilecek olursa mefhum yoluyla müşterek alacaklardaki şâyî mülkiyetin bir kısmının zimmete taalluk etmediği anlaşılır ki, böyle bir şey söz konusu değildir.

2) İkinci cümlelerin başındaki “*mülkiyete taalluk eden*” kısmı, metindeki “*ed-dü’yûn*” kelimesinin ikinci sıfatı gibi anlaşıldığı için ma’tuf olan “*fe esbahat*” cümlesi, baştaki şartın cevap cümlesi olarak düşünülmüştür. Doğru olan “*teallakati’l-milkiyyetü*” cümlesinin, cevap cümlesi olmasıdır.

Bize göre bu cümlelerin doğru çevirisi şöyledir:

“*Müşterek alacaklardaki şâyî mülkiyet -ki, bu zimmetlerle ilgilidir-bölünmeyi kabul etmez.*”

Bu müşterek alacaklar kabzedildiğinde ise mülkiyet, kabzedilen şeyin aynına taalluk eder ve bu mülkiyet artık deyn mülkiyeti değil, ayn mülkiyeti haline gelir. Dolayısıyla kabzedilen ayn, taksimi kâbil olan diğer müşterek aynlar gibi şâyî hisse sahipleri arasında taksim edilir.”

Örnek 22: (I, 288; yeni baskı s. 379-380)

أما التصرف القولي غير العقدي فتحتة نوعان : نوع يتضمن إرادة إنشائية وعزيمة مبرمة من صاحبه على إنشاء حق أو إنحائه أو إسقاطه كالوقف والطلاق والإعتاق والإبراء والتنازل عن الشفعة.

Bu cümleler şu şekilde çevrilmiştir:

“*Akit dışı sözlü tasarruf içinde de iki nevi vardır:*”

1 – Bir nevi sahibinden bir hakkı inşâ, inhâ veya inkâr etmek üzere sadır olan inşâ ve kesin kararlı bir iradeyi tazammun eder. Vakıf, boşama, köle azat etme, ibrâ ve şüf’a hakkından vazgeçme gibi.” (I, 223-224).

Çevirideki “bir nevi” ifadesi, mesela ismini bilemediğimiz uçan bir hayvan için “bir tür kuş” denilmesinde olduğu gibi Türkçede farklı bir anlamı çağrıştırmaktadır. Metinde kastedilen ise akit dışı sözlü tasarrufun iki türünden birincisinin bu olduğudur. Bu yüzden “birinci nevi/türü” denilmesi daha uygun olurdu. Yine “inşâ ve kesin kararlı bir irade” yerine “kurucu/inşâ irade ve kesin kararı” denilmesi metne daha uygundur. “Inhâ” kelimesi olduğu gibi verilmiş, halbuki bu Türkçede karşılığı olmayan bir kelime değildir. Pekala “bir hakkı sona erdirmeye” diye çevrilebilirdi. “İnkâr etmek” ifadesi ise metinde geçmemektedir. Bunun yerine bir hakkın düşürülmesi anlamına gelen “ıskat” kelimesi kullanılmıştır ve verilen örnekler içerisinde de inkar anlamına gelen bir tasarruf yoktur.

Bize göre bu cümlelerin doğru çevirisi şöyledir:

“*Akit dışı sözlü tasarruf içinde ise iki tür yer almaktadır: Birincisi vakıf, boşama, köle azadı, borçtan ibrâ, şüf’a hakkından vazgeçme gibi bir hakkı inşâ etmek veya sona erdirmek ya da düşürmek üzere sahibinden sadır olan kurucu/inşâ iradeyi ve kesin kararı içeren türüdür.”*

Örnek 23: (I, 297; yeni baskı s. 386)

وقد اعترت العقد أطوارا مختلفة في تاريخ التشريع من حيث الشكلية والحرية وقوة الاعتبار. وكلما تحرر العقد من قيود الشكلية فيما لا تتعلق به مصلحة عامة كان أقرب نسبا إلى الرقي الانساني والحضارة الكاملة.

Buradaki ikinci paragraf şu şekilde çevrilmiştir:

“Genel menfaatin olduğu yerde akdin, şekli kayıtlardan kurtulduğu, hür olduğu zaman, insanlığın yüceldiği ve tam medeniyete en yakın olduğu zamandır.” (I, 228).

Metinde “fi mâ lâ teteallaku bihî maslahatün âmmetün” şeklinde olumsuz geçtiği halde, çeviride bu ifade “genel menfaatin olduğu yerde” şeklinde olumlu hale dönüştürülmüştür. Bu durumda metindeki anlam ters yüz edilmektedir. Zira metne göre kamu yararının bulunmadığı yerlerde akitlerin şekilcilikten uzak olması istenilen bir şeydir, kamu yararı söz konusu olduğunda ise mesela nikah akdinin sahih olabilmesi için şahitler huzurunda yapılmasında olduğu gibi birtakım şekli şartlar ihtiva etmesi, akdin, insanî terakkî ve kamil medeniyete daha yakın olmasına engel teşkil etmez.

Bize göre bu cümlenin doğru çevirisi şöyledir:

“Akit, -kamu yararının söz konusu olmadığı yerlerde- şekil şartlarından kurtuldukça insanî terakkîye ve kâmil medeniyete nispeti daha yakınlaşır.”

Örnek 24: (I, 298; yeni baskı s. 388)

والتشريع الإسلامي لم يتقيد بشيء من الشكليات التي لا دخل لها في تحقق معنى العقد بين طرفيه إلا إذا كان لها مساس بالغاية المقصودة من العقد، كاشتراط القبض في عقد التبرع والرهن، أو إذا كانت تتوقف عليها مصلحة ذات بال، كاشتراط الشهود لصحة عقد النكاح.

Bu paragraf şu şekilde çevrilmiştir:

“İslam Hukuku, teberrü ve rehin akdinde kabz, veya kendisine çok önemli bir maslahatın bağlı olması, nikâh akdinin sıhhati için şahitleri şart koşması gibi, akitlerden maksat olan gayeye temas etmesi dışında, iki taraf arasında manasının tahakkukunda rolü olmayan bir şekilciliğe bağlanmamıştır.” (I, 230).

Cümle uzun olmakla birlikte düzgün olmadığı için mütercimim çevirisinden metinde kastedilen şey tam olarak anlaşılammaktadır. Metinde kastedilen şey şudur: İslam Hukuku, akdin oluşumunda herhangi bir etkisi olmayan şekli şartlara bağlı kalmamıştır. Ancak bunun bazı istisnaları vardır. Bunlardan birisi, şekil şartının, akitten gözetilen amaç ile ilgili olmasıdır. Mesela teberrü ve rehin akdinde kabz, bu tür bir şekli şarttır.

Çünkü kabz olmadan bu iki akitten gözetilen amaç gerçekleşmemektedir. Diğeri ise bu şekil şartına önemli bir faydanın bağlı olması durumudur. Mesela nikah akdinin sıhhati için şahitlerin bulunması, bu tür bir şekli şarttır. Çünkü nikahın zinadan ayırt edilmesinde şahit şartının önemli bir fonksiyonu ve faydası vardır.

Bize göre bu paragrafın düzgün çevirisi şu şekildedir:

“İslam Hukuku, iki taraf arasında akdin anlamının gerçekleşmesinde hiçbir etkisi bulunmayan herhangi bir şekli şarta bağlı kalmamıştır. Ancak teberrû ve rehin akitlerinde kabzın şart olmasında olduğu gibi akitten gözetilen gaye ile ilgili olması ya da nikah akdinin sıhhati için şahitlerin şart olmasında olduğu gibi kendisine önemli bir faydanın bağlı olması durumları bundan istisna edilmiştir.”

Örnek 25: (I, 302; yeni baskı s.390-391)

والسبب في اصطلاح الفقهاء والأصوليين هو: كل حادث ربط به الشرع أمراً آخر وجوداً وعدمًا ، وهو خارج عن ماهيته.

ويلحظ أنّ السبب يشبه الركن من حيث ارتباط مُسَبَّبِهِ (بصيغة المفعول) به وجوداً وعدمًا. ولكنه يفترق عن الركن من حيث ...

Birbirine yakın aralıkla geçen bu iki cümle şu şekilde çevrilmiştir:

“İslam Hukukçularının ıstılahında ise, sebep; “Dinin (İslam Hukukunun) mevcut ve mevcut olmayan bir diğer işe bağladığı ve onun mahiyetine dâhil olmayan (hâriç olan) her olaydır.”

“Hatıra gelebilir ki, vücud (varlık) ve adem (yokluk) olarak müsebbebine (el-mef’ul bih sığası ile) bağlanması bakımından, sebep, rükne benzemektedir. Fakat sebep, rükn’den şu noktadan ayrılır ki, ...” (I, 232).

1) Birinci cümlesindeki çeviri hatası “vucûden ve ademen” ifadelerindedir. “Varlık ve yokluk bakımından” şeklinde temyiz olarak düşünülüp çevrilmesi gereken bu ifade “mevcut ve mevcut olmayan bir diğer işe” şeklinde “emr” kelimesinin ikinci sıfatı olarak çevrilmiş ve ne kastedildiği anlaşılmayan bir tanım ortaya çıkmıştır. Yani kısaca kastedilen şudur: Sebep var ise müsebbeb de vardır, sebep yok ise müsebbeb de yoktur.

2) İkinci cümlede ise metindeki parantez içindeki “bi sîgati’l-mef’ûl” ifadesi, parantezden önceki kelimenin yanlış okunmasını önlemek amacıyla nasıl okunacağını göstermektedir. Yani bu kelime *müsebbib* olarak değil, *müsebbeb* olarak okunmalıdır. Çeviride *müsebbeb* olarak verilmekle birlikte parantezden hemen sonra gelen “bihî”deki sebebe raci olan “hû” zamiri, (*el-mef’ul bih sığası ile*) şeklinde parantez içine dahil edilerek Arapçada *ism-i mef’ûl* olarak bilinen bir sarf kalıbı, nahivde mansup mamullerden biri olan mef’ûlün bih’e dönüştürülmüştür.

Bize göre bu cümlelerin şu şekilde çevrilmesi daha doğrudur:

"Fakihlerin ve usulcülerin terminolojisinde ise sebep, Şer'in, varlık ve yokluk bakımından kendisine başka bir şeyi bağladığı her olay olup o şeyin mahiyetine dâhil değildir."

"Varlık ve yokluk bakımından müsebbebinin (ism-i mef'ûl sıygası ile) kendisi ile irtibatı açısından sebebin, rükne benzediği düşünülebilir. Fakat sebep şu açıdan rükünden ayrılır: ..."

Örnek 26: (I, 303; yeni baskı s.391)

أما العلة فإنها نوع خاص من السبب ، فهي: السبب الظاهر المناسب الذي يبنى عليه الشارع الحكم.

İlletin tanımının yapıldığı bu cümle şu şekilde çevrilmiştir:

"İllet ise, sebebin özel bir nev'idir. İllet: "İslam Dininin (İslam Hukukunun) üzerine hüküm bina ettiği münasebetin zahirî sebebidir." (I, 233)

1) Buradaki hata, usulcüler tarafından illetin bir şartı olarak kabul edilen ve "illet, hükmün konulmasına münasib olan (uygun düşen) bir vasıf olmalıdır" şeklinde ifade edilen uygun vasıf anlamına gelen "el-münasib" teriminin, günlük dilde ilişki anlamına gelen münasebet şeklinde anlaşılıp çevrilmesidir.

2) "el-münasib" kelimesi yanlış anlaşılınca, yine illetin diğer bir özelliği olan açık olma anlamına gelen "ez-zâhir" kelimesi de sözlük anlamı ile ve ismi mensub olarak "zahirî" şeklinde yanlış anlaşılıp çevrilmiştir.

Bize göre bu cümlenin şu şekilde çevrilmesi daha doğrudur:

"İllet ise sebebin özel bir türü olup Şâri'in üzerine hüküm bina ettiği açık ve uygun olan sebeptir."

Örnek 27: (I, 304; yeni baskı s.392)

وقد عمّ هذا المعنى وشاع في اللغة واستمر ، وعليه يقع أشباه قولهم في المثل العربي المتقدم: "الشرط أملك

، عليك أم لك"

Bu cümle şu şekilde çevrilmiştir:

"Bu manada kullanma genelleşmiş, lügat sahasında şâyi olmuş, şüyû bulmuş ve devam etmiştir. Bu manada modern Arapçanın şu atasözü, yerleşmiştir: "İster aleyhine veya ister lehine olsun, şart muteberdir, bağlayıcıdır." (s. 233)

1) Burada yaygınlaştığı kastedilen, şart kelimesinin, insanların akit yaparken kendileri tarafından ileri sürdükleri şartlar için kullanımınıdır. Biri ism-i fâil, diğeri mastar olan şâyi ve şüyû kelimeleri çeviride peş peşe kullanmıştır. "Şâyi olmuş" ifadesinin "şüyû bulmuş" ile açıklanması Türkçe

açısından uygun bir kullanım değildir. “Şüyû bulmuş” yerine “yaygınlaşmış” denilseydi daha doğru olurdu.

2) Son cümle, modern Arapçanın atasözü olarak nitelendirilmiştir. Atasözü, bir sözün geçmişe ait olduğunu ifade eden bir kelimedir. Bu yüzden “modern Arapçanın şu atasözü” kendi içinde çelişik bir ifadedir. Bu hatanın sebebi, “mütekaddim” kelimesine *modern* anlamı verilmiş olmasıdır. Halbuki selef ve halef anlamında kullanılan mütekaddimûn ve müteahhirûn kullanımında olduğu gibi “mütekaddim” kelimesi burada modern anlamında değil, “önceki/kadîm” anlamındadır. Klasik kaynaklara bir göz atılması, bunun Arapların öteden beri kullandıkları bir darb-ı mesel olduğunu göstermeye yeterlidir. Mesela bu söz, hicrî 518 yılında vefat eden Meydânî'nin *Mecma'u'l-emsal*'inde geçmektedir. Meydânî, bu sözün kardeşler/dostlar arasında geçerli olan şartın korunması konusunda darb-ı mesel olarak söylendiğini belirtir (bk. I, 367, md. 1973).

Bize göre bu cümlelerin şu şekilde çevrilmesi daha doğrudur:

“Dilde bu anlam umumleşmiş, yaygınlık kazanmış ve devam edegelmiştir. Önceki/kadîm Arap meselindeki Arapların şu ve benzeri sözleri bu anlamdadır: “İster aleyhine ister lehine olsun şart, daha kuvvetlidir.”

Aynı söz, eserde daha önce darb-ı mesel olarak geçmekte ve dipnotta bu darb-ı mesel ile ilgili bilgi verilmektedir. Bu, iki yerin birbirinden habersiz iki farklı kişi tarafından çevrildiği izlenimi vermektedir. Aslında orada da bazı hatalar söz konusudur ki, bunu da diğer bir örnek olarak vermek uygun olur.

Örnek 28: (I, 226)

وهو الموافق للعرف العربي القديم قبل الإسلام ، وعليه المثل المأثور: "الشرط أم لك*" .
*يظن بعضهم أن هذه الجملة المأثورة هي من كلام ابن شبرمة في تعبيره عن مذهبه ، وبعضهم يظنها من كلام ابن أبي ليلى ، وليس كذلك ، بل هي مثل عربي أول من قاله الأفعي الجرهمي في قضية احتكم إليه فيها ، وكان من حكماء العرب ، كما في مجمع الأمثال للميداني. ولعل ابن شبرمة تمثل به. وأما ابن أبي ليلى فمذهبه في اعتبار الشروط هو عكس ذلك ، كما في المذكرة الإيضاحية المثبتة في صدر المجلة ، وفي فتح القدير للكمال ابن الهمام .

Bu paragraf ve ilgili dipnot şu şekilde çevrilmiştir:

“Bu İslam’dan önceki Arap örfüne uygundur ve hakkında şu meşhur söz vardır; “Aleyhine veya lehine olsun, şart daha kuvvetlidir.” (I, 177).*

**“Bazıları zannediyor ki, bu me’sur cümle, onun mezhebi hakkında İbn-i Şübürme’nin sözlerinden biridir, bazıları da İbn-i Ebi Leylâ’nın sözü olduğunu kabul ederse de, hiçbiri değildir. Belki bir arap atasözüdür ve Meydanî’nin*

Atasözü Derlemesinde belirtildiği gibi, onu ilk defa, arap filozoflarından olan el-Efâ el-Cerhemi, içinde, kendisine karşı şartlar ileri sürülen bir olayda söylemiştir. Belki de İbn-i Şükürme onu takliden söylemiştir (onun tesirinde kalmıştır).

İbn-i Ebî Leylâ'nın şartlara itibar konusundaki mezhebi ise, Mecelle'nin baş kısmındaki mazbatada ve Kemal İbn-i El-Hümâm'ın “Fethu'l-Kadir”inde zikredildiği gibi, aksinedir.”

İsimlerde bazı okuma hataları göze çarpmaktadır ki, bunların baskı hatası olması muhtemel görünüyor. Ancak çeviride de bazı hatalar söz konusudur.

1) Çeviride Meydânî'nin bu sözü ilk söyleyen kişinin el-Efâ el-Cürhümî olduğunun belirttiği ifade edilmektedir. Zerkâ'nın ifadesi her ne kadar mütercimın çevirdiği gibi anlaşılmaya müsait olsa da Meydânî'nin adı geçen eserine bakıldığında böyle bir bilginin olmadığı görülecektir.

2) “içinde, kendisine karşı şartlar ileri sürülen bir olayda söylemiştir” çevirisi de hatalıdır. Çünkü “fi kadıyyetin uhtukime ileyhi fihâ” ifadesi, “kendisine şartlar ileri sürülen bir olayda” anlamında değil, hakemliğine başvurulmuş bir olayda anlamındadır.

3) “Belki de İbn-i Şükürme onu takliden söylemiştir (onun tesirinde kalmıştır)” şeklindeki çeviri de şık olmamıştır. Kast edilen, İbn Şübrüme'nin daha önce darb-ı mesel haline gelmiş bu sözü, darb-ı mesel olarak kullandığıdır.

Bize göre bu cümlenin ve dipnotun şu şekilde çevrilmesi daha doğrudur:

“Bu, İslam'dan önceki kadîm Arap örfüne de uygundur. Nakledilen şu darb-ı mesel de bu konuyla ilgilidir: İster aleyhine ister lehine olsun şart, daha kuvvetlidir.”*

* “Bazıları nakledilen bu cümlenin, İbn Şübrüme'nin görüşünü ifade eden bir sözü olduğunu zanneder. Bazıları da bunun, İbn Ebî Leylâ'nın sözü olduğunu zanneder. Halbuki durum böyle değildir. Aksine Meydânî'nin Mecma'u'l-Emsâl'inde geçtiği üzere bu söz, bir Arap darb-ı meseli olup bunu, hakemliğine başvurulmuş bir olayda ilk defa söyleyen el-Efâ el-Cürhümî'dir. Bu kişi, Arapların hakîmlerindedir. Muhtemelen İbn Şübrüme, bunu mesel olarak kullanmıştır.

İbn Ebî Leylâ'ya gelince, Mecelle'nin başında yer alan mazbatada ve Kemâlüddîn İbnü'l-Hümâm'ın Fethu'l-Kadîr'inde belirtildiği üzere şartların dikkate alınması konusunda onun görüşü, bunun aksinedir.”

Örnek 29: (I, 307; yeni baskı s.395)

أما في اصطلاح الفقهاء والأصوليين فالمانع هو: كل ما يستلزم وجوده انتفاء غيره.

Fıkıh usulü terimlerinden mâni'in tarif edildiği bu cümle şöyle çevrilmiştir:

“Ama İslam hukukçuları ile metodolojisi alimlerinin ıstılahında ise mâni: Varlığı, başkasının sonunu (son bulmasını) gerektiren her şeydir.” (I, 236)

Burada çevirideki hata, *yok olma* anlamına gelen “intifâ” kelimesinin, *son bulma, sona erme* anlamına gelen “intihâ” kelimesi ile karıştırılmış olmasıdır. Dolayısıyla sanki bir şey daha önce belli bir süre var olup mâni de bu şeyin varlığını belli bir süre sonra sona erdiren bir şey gibi anlaşılmaktadır. Halbuki mâni, bu şeyin varlığına engel olduğu için mâni diye isimlendirilmiştir.

Bize göre bu cümlenin şu şekilde çevrilmesi daha doğrudur:

“Fakihlerin ve usulcülerin terminolojisinde ise mâni‘, varlığı, başkasının yokluğunu gerektiren her şeydir.”

Örnek 30: (I, 318; yeni baskı s. 405)

الأصل في معنى العقد اتفاق الإرادتين ، أي التراضي , وليست الألفاظ إلا ترجمة عنهما.

ولما كانت الإرادة من الأمور الباطنية ، وكانت للعقود نتائج ذات بال في الأموال والأعمال ، أوجب الفقه الإسلامي ظهور الإرادتين بشكل واضح بين لاشك فيه ، وذلك بأن تتوافر في الصيغة اللفظية المعبرة عنهما ، وهي الإيجاب والقبول ، ثلاثة أمور أساسية: جلاء المعنى ، وتوافق الإيجاب والقبول ، وجزم الإرادتين.

Bu iki paragraf şu şekilde çevrilmiştir:

“Akdin manasında aslolan iradelerin ittifakı, yani karşılıklı rızadır, yoksa iradelerin tercümanı olmayan lafızlar değildir.”

İrade, batnî (iç dünyaya ait) hususlardan olduğuna göre, mallarda ve fiillerde akitler için önemli neticeleri vardır. İslam Hukuku iki iradenin şüpheye yer vermeyecek şekilde ve açıkça ortaya çıkmasını istemiştir; bu, iki iradeyi açıklayan lafzî sigada temin edilir. Bunlar icab, kabul ve üç esash (önemli) noktadır: Mânanın açıklığı, icab ve kabulün uygunluğu, iki iradenin kesinliği.” (I, 243)

Bu çeviride de bazı hatalar söz konusudur:

1) *“yoksa iradelerin tercümanı olmayan lafızlar değildir”* şeklindeki çeviriden bir şey, anlaşılmamaktadır. Cümledeki “olmayan” ve “değildir” şeklindeki iki olumsuzluk nerden çıkıyor! Şayet lafızlar iradenin tercümanı değilse neyin tercümanıdır? Ve bu anlam, aşağıda icab ve kabul diye ifade edilen lafızların, iki iradeyi açıklayan lafzî sığa olduğu şeklindeki açıklama ile çelişmiyor mu? Doğrusu, lafızların bu iradelerin tercümanı olmasıdır. Bu

hatanın sebebi, muhtemelen cümledeki istisnâ edatı “illâ”nın gözden kaçırılmış olmasıdır.

2) “Ve kânet li’l-ukûdi” diye başlayan cümle, “lemmâ kaneti’l-irâdetü” cümlesinin cevabı gibi çevrilmiştir. Halbuki, bu cümle cevap değil, atıf cümlesidir, cevap ise “evcebe” diye başlayan cümledir.

3) “bu, iki iradeyi açıklayan lafzî sigada temin edilir” şeklindeki çeviri de hatalıdır. “Tetevâferu” fiilinin faili doğru tespit edilemediği için “bu” diye muğlak bir fail uydurulmuştur. Hâlbuki bu cümle faili, “selâse” kelimesidir. Ayrıca “tetevâferu” fiiline burada uygun olmayan bir anlam verilmiştir.

Bize göre bu paragrafın şu şekilde çevrilmesi daha doğrudur:

“Akdin anlamında asıl olan iki iradenin ittifakı, yani karşılıklı rızanın bulunmasıdır. Lafızlar ise ancak bu iki iradenin açıklanmasından ibarettir.

Ancak irâde, gizli şeylerden olduğu ve akitlerin de mallar ve ameller konusunda önemli sonuçları bulunduğu için İslam hukuku, iki iradenin şüpheye yer vermeyecek bir şekilde açıkça ortaya çıkmasını gerekli görmüştür. Bu da iki iradeyi dile getiren lafzî sıygada -ki, bunlar icab ve kabuldür- şu üç temel noktanın bir araya gelmesi ile mümkündür: Anlamın açıklığı, icâb ve kabulün birbirine uygunluğu ve iki iradenin kesinliği.”

Sonuç:

Zerkâ’nın uzun yıllar emek verdiği ve İslam Hukuku alanına ait en değerli ve meşhur bu eserinin yukarıda da belirttiğimiz gibi yeniden çevrilmesi gerekir. Çünkü eserin bir bölümüne ait yukarıda verdiğimiz örneklerden anlaşıldığı üzere ciddî çeviri hataları mevcuttur. Bu hatalar, genel olarak kitabın anlaşılmasını zorlaştırmakta, bazı durumlarda ise İslam hukukunun yanlış anlaşılmasına yol açmaktadır. Bunlara bir de burada yer vermediğimiz cümle düşüklükleri, anlatım bozuklukları ve yerinde olmayan karşılıklar eklendiğinde eserin çevirisinden yeterince istifade edilememektedir. Buna ek olarak yazarın, son baskıda ilk baskılarında olmayan birtakım önemli ilavelerde bulunmuş olması ve piyasada tedavülde olan baskının bu son baskı olması da eserin yeniden çevrilmesini gerekli kılmaktadır.

Bu eser, İslam Hukukunun okutulduğu İlahiyat fakülteleri öğrencileri için son derece güzel bir ders kitabı, İslam Hukuk Tarihinin okutulduğu hukuk fakülteleri öğrencileri içinde son derece yararlı bir yardımcı kaynak olabilecek niteliktedir. Diğer yandan İslam hukukunu, dayandığı temel prensip ve teoriler çerçevesinde açık ve anlaşılır bir şekilde sunması sebebiyle bu eser, İslam hukuku ile şu veya bu düzeyde ilgilenen herkese ve her kesime katkı sağlayacak niteliktedir.

Davut İLTAŞ

Eserin titiz bir çalışmayla düzgün bir şekilde yeniden çevrilmesi temennisiyle...

|132|

bilimname

düşünce platformu
XXV, 2013/2
